

Ατομισμός, ουμανισμός και προσέγγιση της ευθανασίας κατά την Αναγέννηση

/ [Πεμπτουσία](#)

Το Μεσαίωνα ο άνθρωπος δεν καταλήγει στην πίστη επειδή εκεί τον οδηγεί ο λογικός στοχασμός⁴⁶. Χρησιμοποιεί τη λογική για να εκφράσει την υπερβατική χριστιανική θεώρηση του κόσμου και της ύπαρξής του. Πιστεύει γιατί μπορεί να στοχαστεί μόνο μέσα από τα σχήματα της πίστης.

Ενταγμένος οργανικά μέσα σε κοινότητες, ο άνθρωπος αντιλαμβάνεται το θάνατο ως γεγονός το οποίο και αφορά την κοινωνία. Ο θάνατος⁴⁷ συμβαίνει μέσα στην ομάδα και δεν αποτελεί αποκλειστικά ατομικό ζήτημα. Στον τομέα της διάνοησης υπήρχαν και θέσεις όπως του Αυγουστίνου (354-430) οι οποίες αναδεικνύουν το ατομικό εγώ και στο θεολογικό επίπεδο. Το άτομο⁴⁸ έχει συνείδηση του εαυτού του και μπορεί να αυτοδιατίθεται όπως θέλει.

Η ανάδειξη της έννοιας της ατομικότητας πραγματοποιήθηκε την περίοδο της Αναγέννησης (περ.1350-περ.1550). Στη δυτική Ευρώπη το μεσαιωνικό θεοκρατικό κοσμοείδωλο ανατρέπεται εστιάζοντας στην ανάδειξη του ατόμου και των ικανοτήτων του. Η ανάδυση της ατομικότητας της Αναγέννησης και της ανθρωποκεντρικότητας του ουμανισμού στηρίζεται στην πίστη στις διανοητικές

και φυσικές δυνάμεις του ανθρώπου. Ο άνθρωπος κατανοεί τον εαυτό του ως ανεπανάληπτη, αυτόνομη οντότητα με συνείδηση της μοναδικότητάς του. Είναι ο άνθρωπος δημιουργός που δεν παραιτείται από τα εγκόσμια αλλά τα ελέγχει. Ωστόσο η πίστη παραμένει δεδομένη με στροφή όμως αναζήτησης του Θεού μέσα στον άνθρωπο με βοήθ τη νόηση αντί ως εξωτερικό επιβεβλημένο γεγονός. Οι δεσμοί όμως που ένωναν τη μεταφυσική του Μεσαίωνα δεν έπαψαν να υπάρχουν. Το νέο ήθος του φυσιοκεντρικού ανθρώπου δεν μεταβαίνει στη λαϊκή συνείδηση αλλά παραμένει στην πολιτική και πνευματική ελίτ, προς το παρόν.

Ως αντίδραση κατά του Δυτικού Μεσαίωνα ο άνθρωπος της Αναγέννησης αποκτά οικουμενική διάσταση, καθώς ο ίδιος με τις γνώσεις του και την προσωπικότητά του καθορίζει τη μοίρα του. Σ' αυτήν την προσπάθεια σημαντικό ρόλο για τους ανθρωπιστές παίζει η παιδεία. Η πίστη στις δυνατότητες του ανθρώπου οδήγησε στην άνοδο των επιστημών αλλά άφησε χωρίς υπαρξιακή ενότητα τον άνθρωπο. Στο πλαίσιο αυτό μετά το 15ο ο θάνατος γίνεται οδύνη. Εξατομικεύεται μέσα από την ατομικότητα και γίνεται τροχοπέδη της ζωής. Υπενθυμίζει τη φθαρτή ίσως διάσταση του ανθρώπου και των ορίων του.

Το ζήτημα της ευθανασίας υποστηρίζεται στην «Ουτοπία»⁴⁹ του Thomas Moore (1478-1535). Στο πλαίσιο καταγραφής του της ιδανικής πολιτείας, παροτρύνει τους αναπήρους και αρρώστους να δώσουν τέλος στη ζωή τους. Σε διαφορετική περίπτωση όχι μόνο παρατείνουν το μαρτύριό τους αλλά και επιβαρύνουν την κοινωνία. Ο Άγγλος ουμανιστής πολιτικός περνά μέσα από το έργο του ηθικά αξιώματα των φιλοσόφων της αρχαιότητας όπως του Αριστοτέλη. Αν οι φιλοσοφικές διαστάσεις της ιδανικής του πολιτείας οδηγούν σε κοινωνικές συνέπειες παραβλέπει την οντολογική διάσταση με επιπτώσεις στην ύπαρξη προς όφελος της καλά δομημένης λειτουργικής ανθρώπινης κοινωνίας.

Σημειώσεις

46 Π. Βαλλιάνου, Βυζαντινός και Δυτικός κόσμος, Αναγέννηση και Ουμανισμός, τόμος Β', Πάτρα, Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο, 2001, σελ. 29.

47 π. Ν. Λουδοβίκου, «Η εξατομίκευση του θανάτου και η ευθανασία: αναζητώντας το θεολογικό μίτο», στο Το πρόβλημα της Ευθανασίας, Πρακτικά Επιστημονικού Συμποσίου για την Ευθανασία που διοργανώθηκε από την Ειδική Συνοδική Επιτροπή Βιοηθικής της Ιεράς Συνόδου της Εκκλησίας της Ελλάδος, Νεάπολη Θεσσαλονίκης 17-18 Μαΐου 2002, Αθήνα, Αποστολική Διακονία, 2003, σελ. 198, σελ. 197-210.

48 π. Ν. Λουδοβίκου, ό.π., σελ. 202.

49 Θ. Παπαγγελή, «Το φλερτ ουτοπίας και πραγματικότητας», στο διαδικτυακό τόπο:

<http://www.tovima.gr/opinions/article/?aid=122003&wordsinarticle=το%3b>

, ημερομηνία ανάκτησης: 18/5/2014.

Παρατήρηση: η ΠΕΜΠΤΟΥΣΙΑ συνεχίζει τη δημοσίευση με τη μορφή σειράς άρθρων της μελέτης «ΠΑΡΗΓΟΡΗΤΙΚΗ ΦΡΟΝΤΙΔΑ ΑΣΘΕΝΩΝ ΤΕΛΕΥΤΑΙΟΥ ΣΤΑΔΙΟΥ - ΠΟΙΜΑΝΤΙΚΗ ΚΑΙ ΒΙΟΗΘΙΚΗ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗ: ΜΙΑ ΟΡΘΟΔΟΞΗ ΑΠΑΝΤΗΣΗ ΣΤΟ ΘΕΜΑ ΤΗΣ ΕΥΘΑΝΑΣΙΑΣ» της ΒΑΣΙΛΙΚΗΣ ΚΑΤΣΑΟΥΝΗ. Πρόκειται για αναθεωρημένη έκδοση του κειμένου που κατατέθηκε ως διπλωματική εργασία στη Σχολή Ανθρωπιστικών Σπουδών του Ελληνικού Ανοικτού Πανεπιστημίου με επιβλέποντα καθηγητή τον Νικόλαο Κόϊο.